

Prof. Edmund Przegaliński

(Zakład Farmakologii, Instytut Farmakologii PAN, 31-343
Kraków, ul. Smętna 12; e-mail: przegal@if-pan.krakow.pl)

Profesor Edmund Przegaliński urodził się 26 listopada 1937 roku w Biłgoraju. W roku 1954 ukończył Liceum Ogólnokształcące im. Staszica, a w roku 1961 Wydział Lekarski Akademii Medycznej w Lublinie. Bezpośrednio po zakończeniu studiów został zatrudniony w Zakładzie Farmakologii Akademii Medycznej w Lublinie, najpierw na stanowisku asystenta, potem kolejno starszego asystenta, adiunkta i docenta. Równocześnie w latach 1963-1966 pracował jako wolontariusz Kliniki Otolaryngologii powyższej uczelni, gdzie zdobył I stopień specjalizacji. W latach 1971-1972 odbył staż naukowy w Instytucie Farmakologii Uniwersytetu w Mediolanie. Pod koniec roku 1977 przeniósł się do Krakowa, gdzie został powołany na stanowisko Zastępcy Dyrektora d/s Naukowych w Instytucie Farmakologii Polskiej Akademii Nauk (PAN). W Instytucie tym pełnił obowiązki Zastępcy Dyrektora d/s Naukowych (1978-1992), Kierownika Studium Doktoranckiego (1978-1989), Kierownika Zakładu Endokrynologii, a w końcu Dyrektora Instytutu (1993-2006) i Kierownika Zakładu Farmakologii (1993-2007). Od chwili przejścia na emeryturę, aż do dnia dzisiejszego, profesor Przegaliński zatrudniony jest na stanowisku Profesora w Zakładzie Farmakologii, a także pełni funkcję Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu.

Profesor Przegaliński uzyskał stopień doktora nauk medycznych w 1968 roku na podstawie rozprawy pt. *Własności farmakologiczne nowych pochodnych hydantoiny i thiohydantoiny*, a habilitował się w 1975 roku na podstawie oceny dorobku naukowego i rozprawy pt. *Rola 5-hydroksytryptaminy w zachowaniu się progów drgawkowych oraz w działaniu leków przeciwdrgawkowych*. W 1983 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym, a w roku 1989 profesorem zwyczajnym.

Profesor Przegaliński jest wybitnym specjalistą w dziedzinie neuropsychofarmakologii. Opublikował prawie 200 prac oryginalnych, ponad 50 przeglądowych i monografii, prawie 200 komunikatów zjazdowych. Zarejestrował ponadto jeden patent. Jego prace cytowane były ponad 3,3 tys. razy, a współczynnik Hirsha wynosi 31 (sierpień 2016).

Zainteresowania naukowe profesora Przegalińskiego dotyczyły głównie mechanizmów działania przeciwdepresyjnego, przeciwlękowego i przeciwdrgawkowego leków, ze szczególnym uwzględnieniem roli układu noradrenergicznego, serotonergicznego, receptorów kortykosteroidowych, oraz receptorów dla pobudzających aminokwasów. Zajmował się ponadto farmakologią działających uzależniająco środków psychostymulujących.

Do jego najważniejszych osiągnięć naukowych można zaliczyć:

1. wykazanie, że podwrażliwość receptorów β -adrenergicznych w mózgu po chronicznym podawaniu leków przeciwdepresyjnych manifestuje się również na poziomie behawioralnym;

2. wykazanie udziału serotoniny i receptorów dopaminowych oraz wpływu chronicznie podawanych leków przeciwdepresyjnych na pozapodwzgórzowe TRH;
3. stwierdzenie modulującego wpływu chronicznie podawanych leków przeciwdepresyjnych na podwzgórzowe receptory kortykosteroidowe;
4. wykazanie znaczenia postsynaptycznych receptorów 5HT_{1A} dla przeciwłękowego działania ligandów tych receptorów oraz antagonistów receptorów β -adrenergicznych;
5. ustalenie farmakologicznego profilu oraz wykrycie działania przeciwłękowego antagonistów NMDA oraz częściowych agonistów receptorów glicynowych_B;
6. wykrycie roli receptorów 5HT_{1B} w uzależniającym działaniu kokainy.

Profesor Przegaliński może się poszczycić licznymi osiągnięciami w kształceniu kadry – był promotorem 13 prac doktorskich, opiekunem 4 habilitacji, zrecenzował 31 prac doktorskich, 20 habilitacyjnych i 21 wniosków profesorskich.

Godna podziwu jest jego bogata działalność organizacyjna. Brał udział w pracach różnych gremiów decyzyjnych i opiniujących struktur PAN. Był członkiem Prezydium Oddziału PAN w Krakowie (1999-2002), zastępcą przewodniczącego Komitetu Nauk o Leku PAN (1986-95), sekretarzem (1975-1980), a potem przewodniczącym (1991-1998) Komisji Farmakologii PAN, członkiem Komisji Amin Biogennych PAN (1984-1990), członkiem Komitetu Terapii Doświadczalnej PAN (1984-1993), członkiem, a potem wiceprzewodniczącym Rady Dyrektorów Placówek PAN (2003-2006), delegatem PAN do Komisji Leków (1980-1983). Do chwili obecnej jest członkiem Komisji Nagród Wydziału Nauk Medycznych PAN (od 1998), członkiem Kolegium Wydziału V Nauk Medycznych PAN (od 2007 roku), a także członkiem Komitetu Nauk Fizjologicznych PAN (od 1984).

Zasiadał w Radach Naukowych: Instytutu Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN im. M. Mossakowskiego w Warszawie (od 1996, wiceprzewodniczący w latach 2007-2010), Instytutu Biologii Doświadczalnej PAN im. M. Nenckiego (1993-2006), Instytutu Farmaceutycznego w Warszawie (wiceprzewodniczący w latach 2004-2007), przy Ministrze Zdrowia i Opieki Społecznej (1984-1986), Fundacji na Rzecz Rozwoju Polskiej Farmacji i Medycyny (2001-2005), oraz Fundacji Rozwoju Nauk Farmaceutycznych (2001-2007).

Oprócz tego był zastępcą przewodniczącego Zespołu Koordynacyjnego I stopnia CPBP 06.03. i CPBP 06.02 (1986-1990), dyrektorem Wydziału Lekarskiego Polskiej Akademii Umiejętności (PAU) (2006-2012), członkiem (1998-2005), a potem przewodniczącym Komisji Nagród Wydziału Lekarskiego PAU (od 2013 roku), członkiem Komisji ds Zapobiegania Narkomanii przy Ministrze Zdrowia i Opieki Społecznej (1988-1990), oraz konsultantem naukowym (1979-2003) Krakowskich Zakładów Farmaceutycznych „Polfa”/PLIVA SA Kraków.

Był kierownikiem naukowym 5 szkół zimowych organizowanych przez Instytut Farmakologii PAN w Krakowie pt. „Depresja i leki przeciwdepresyjne”, „Neuropeptydy II”, „Serotonina”, „Psychozy schizofreniczne i leki przeciwpsychotyczne”, „Uzależnienia lekowe (opiaty, środki psychostymulujące”. Organizował liczne sympozja w ramach Międzynarodowych Kongresów na temat: depresji i leków przeciwdepresyjnych (International Catecholamine Symposium, Jerozolima, 1987; X Zjazd Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego, Białystok, 1989), fizjologii i farmakologii układu serotonergicznego (XVIII Zjazd Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego, Kraków, 1990; Zjazd Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego, Gdańsk, 1992), leczenia zaburzeń snu, neuroekscytotoksyczności, roli stresu w zaburzeniach

psychicznych, neurosteroidów, roli tlenu azotu w przekaźnictwie neuronalnym w mózgu, uzależnienia od leków i alkoholu (w ramach kolejnych Kongresów Europejskiego Kolegium Neuro-Psychofarmakologii (ECNP) odbywających się w Budapeszcie (1993), Jerozolimie (1994), Wenecji, (1995), Amsterdamie (1996), Wiedniu (1997) i Paryżu (1998), oraz podczas Regionalnego Zjazdu ECNP w Atenach (1998).

Zorganizował II Polsko-Szwedzkie Sympozjum „Neurotransmitters and neuropharmacology” w Zakopanem (1991), II Międzynarodowy Kongres Polskiego Towarzystwa Badań Układu Nerwowego w Krakowie (1995), oraz 4-ty Regionalny Zjazd ECNP w Krakowie (1999).

Był członkiem Komitetów i Rad Redakcyjnych polskich i międzynarodowych wydawnictw: Polish Journal of Pharmacology, Bulletin of the Polish Academy of Sciences - Biological Sciences, Bipolar Disorders - An International Journal of Psychiatry and Neurosciences, Sulzberger and Graham Publishing Ltd., Professional Book Series in Pharmacology, Neuroscience and Biomedical Sciences, Journal of Physiology and Pharmacology.

Jest członkiem szeregu towarzystw naukowych, w których, w różnych okresach swojej działalności, wchodził w skład zarządów: Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego (sekretarz Oddziału Lubelskiego, członek, sekretarz, wiceprzewodniczący i przewodniczący Zarządu Głównego), Polskiego Towarzystwa Badań Układu Nerwowego (wiceprzewodniczący Zarządu Głównego), Europejskiego Towarzystwa Farmakologii Behavioralnej i ECNP (członek Zarządu).

Za swoje osiągnięcia otrzymał liczne nagrody, wyróżnienia honorowe i odznaczenia. Były to: Nagroda Sekretarza Naukowego PAN (1976), Nagroda Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej (1976), oraz Nagroda Wydziału Nauk Medycznych (1991). Został uhonorowany członkostwem korespondencyjnym PAN i PAU w roku 1991, członkostwem czynnym PAU (1999), członkostwem rzeczywistym PAN (2004), członkostwem honorowym Polskiego Towarzystwa Badań Układu Nerwowego (2009), członkostwem honorowym Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego (2010), oraz doktoratem honoris causa Śląskiej Akademii Medycznej (2005). Otrzymał ponadto odznaczenia państwowe: Złoty Krzyż Zasługi (1984), Medal 40-lecia Polski Ludowej (1984), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1991), oraz Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2002).

Najwybitniejsze publikacje:

[Comparison of the potency, kinetics and voltage-dependency of a series of uncompetitive NMDA receptor antagonists in vitro with anticonvulsive and motor impairment activity in vivo.](#)

Parsons CG, Quack G, Bresink I, Baran L, **Przegaliński E**, Kostowski W, Krzascik P, Hartmann S, Danysz W.

Neuropharmacology. 1995 Oct;34(10):1239-58. (**liczba cytowań 215** wg Web of Science)

[Novel systemically active antagonists of the glycine site of the N-methyl-D-aspartate receptor: electrophysiological, biochemical and behavioral characterization.](#)

Parsons CG, Danysz W, Quack G, Hartmann S, Lorenz B, Wollenburg C, Baran L, **Przegaliński E**, Kostowski W, Krzascik P, Chizh B, Headley PM.

J Pharmacol Exp Ther. 1997 Dec;283(3):1264-75. (**liczba cytowań 141** wg Web of Science)

[Hypotheses concerning the mechanism of action of antidepressant drugs.](#)

Maj J, **Przegaliński E**, Mogilnicka E.

Rev Physiol Biochem Pharmacol. 1984;100:1-74. Review. (**liczba cytowań 125** wg Web of Science)

[The role of nitric oxide in the kainate-induced seizures in mice.](#)

Przegaliński E, Baran L, Siwanowicz J.

Neurosci Lett. 1994 Mar 28;170(1):74-6. (**liczba cytowań 94** wg Web of Science)

[The role of nitric oxide in chemically- and electrically-induced seizures in mice.](#)

Przegaliński E, Baran L, Siwanowicz J.

Neurosci Lett. 1996 Oct 18;217(2-3):145-8. (**liczba cytowań 91** wg Web of Science)

[The serotonergic system and its role in cocaine addiction.](#)

Filip M, Frankowska M, Zaniewska M, Gołda A, **Przegaliński E**.

Pharmacol Rep. 2005 Nov-Dec;57(6):685-700. Review. (**liczba cytowań 77** wg Web of Science)

*Opracowanie: Krystyna Ossowska
sierpień 2016*